

"Нећу о политици!" У одсечном тону којим је то саопштила Вида Огњеновић могло би се препознати разочарање, дубока свест о узалудности приче на ту тему, помало и умор од дневнополитичких тривијалности, понајпре тешки презир.

Да је среће, са њеном импресивном биографијом признатог писца, редитеља и професора, питању о политици не би ни било места. Овако, одакле год смо кренули, некако бисмо дошли до тог најомиљенијег "српског заната" за који се још није утврдило да ли га више обожавају, махом недоучене али професионализоване калфе који од њега сјајно живе или обичан пук који се политиком бави о свом трошку, страсно и гласно, готово до погibeљи.

Бар да кренемо од књижевности. Видин најновији роман "Механизам" окарактерисан је као "роман о механизму хајке и прогона". На који начин функционишу данас и које су последице?

- Имају исту моралну безобзирност и циљану разбијачку енергију. Уз то рачунају с потврђеним искуством да се у средини без култивисане друштвене свести клевете углавном примају по принципу: где што шушка нешто живо има. Мали је проценат оних који ће се присетити да, на пример, и ветар може да изазове шушкање. И још нешто, уз ову савремену комуникацијску ефикасност, хајке и прогони су погубнији, нарочито у ситуацији медијске блокаде. Последице су такве да се једва разликује истина од клевете, јер је арбитража корумпирана политичком прагмом и ограничена незнањем.

Ових дана смо сведоци својеврсних медијских и политичких хајки, како ви гледате на то, ако сте пратили шта се дешава?

- Хајка је, као што знате, ловачки израз. Дакле, колико ја схватам, ово је време лова на дивљач у коју се убрајају сви који примећују царску голотињу. Не фали ни ових који трче са спремним пелеринама да цара покрију.

Којих је више?

- Не знам којих је више, али подједнако су штетни и једни и други. Најгоре што се друштво тако непомирљиво поделило на једне и друге и ту нема разговора ни договора.

Који ће бити резултат?

- Трећи српски устанак!

Против кога, не мислите ваљда да ће Срби на Србе, мада нам не би било први пут?

- Трећи српски устанак, не знам против кога. Рецимо, против ботова.

На који начин и како се мења наше друштво. Јунак у једној вашој причи из "Отровног млека маслачка" каже у једном тренутку "Ако си дошао да мењаш, бегај за времена, боље ти је...". Постоји ли страх од промена у овом друштву и да ли су промене које се догађају увек на нашу ползу?

- Термин промена спада у речи које се олако употребљавају. Однекуд се уобичајило схватање да је промена увек боље, а искуство нас учи да није увек тако. У ствари, невоља је у томе што свака промена код нас изазива изванредан отпор. Нажалост, изгледа нарочито се одбијају оне које су позитивне.

Постоји ли простор за промене, потреба сигурно постоји?

- Постоје и потреба и простор, али их треба конципирати како треба. Треба их замислити и планирати и имати у виду грађанске потребе и могућности овог друштва, а не само власт и њено одржање. Овде одувек имамо страхан отпор власти према промени саме себе и свака власт велику енергију троши на сопствено одржање, а врло мало на развој друштва и друштвене свести. Свака се власт кад дође на чело колоне почне плашити управо те колоне, плаши се грађанства и развијене друштвене свести и чини све да ту свест задржи на истом или још нижем нивоу и да грађане убеди да им је добро и да ће им бити још боље. А што им није добро, то су сами криви.

Принцип сваке власти је да се што дуже одржи. Колико има кривице у грађанству и народу који пристаје на ту врсту игре?

- То није кривица него нужност. Ако прво народ и грађане изгладниш до те мере да једва живе и да им је важан сваки динар који зараде на било који начин, не можете од таквог грађанина очекивати никакву промену. Он се труди да промени само сопствени статус, да престане бити гладан, да преживи. Максимум његовог ангажмана је да санира све несташнице коју су га снашле.

Сведоци смо и олаког потезања речи "фашизам" у нашем јавном говору, овде готово свакодневно неко неког назове фашистом. Које је ваше мишљење о томе?

- Не сматрам да се та реч потеже олако, него да се олако прелази преко такве оптужбе и тиме се ниподаштава њена оштрина.

Гледате ли телевизију, да ли је баш та забава милиона у стању да прави толику штету која јој се приписује?

- Судаћи по масовном одзиву та врста забаве прави штету јер анестезира свако иоле разумно просуђивање о стварима. Зато је владајућа политика фаворизује као јефтин и пријемчив опијум за народ, како су некад комунистички идеолози звали религију.

Јесу ли нам за све криви ријалити програми или су они само логична фаза у генези нашег општег "унеозбиљавања"?

- Шта један наручен програм сам по себи може да скриви? Он је само огледало, дакле помоћно средство, вид забаве смишљен да буде покриће за незнање, интелектуалну немоћ и анимализацију чулног. Тим приземно порнографским будалаштинама се подваљује гледаоцима, продаје им се популистички програм за самозадовољавање маса. Међутим, млади не пасу ту травуљину, него и на то одговарају масовним бекством. Не значи, наравно, да тога нема тамо где ће убежати, али они већ према томе имају став и неки имунитет.

Како смо дошли до ове преокупације политиком, да нам она постаје живот и да одлучује о свему?

- Не знам како, али трпим ту чињеницу. Комунизам је имао формулу: социјализам плус електрификација. Ово наше безимено друштвено уређење које се издаје за демократско, одржава се на формули популизам плус порнографија. По тој формули политика улази у све поре поданика.

Потпредседница сте међународног и председница српског ПЕН центра. Који је утицај књижевности и посленика писане речи данас у свету, хоће ли их победити "лацоница бревитас" дигиталног комуницирања?

- Па да, комуникације су из научне фантастике прешле у реалност, па књига није више једно од свега неколико значајних средстава брзог саобраћања међу људима. Па иако више није средство брзог обавештења, јесте поузданог и солидно провераваног. Књига, сложићете се, не приказује само резултат, него и процес на основу кога се до њега дошло и још много тога што је потребно да би се резултат разумео. Ту ће она, по мом мишљењу, задржати утицај, ма у којем се облику убудуће појављивала.

Ви сте и драмски писац, пишете ли кад књиге редитељском руком?

- Ако под редитељском мислите читалачком, одговарам потврдно. Пишем.

Шта кажете на догађања у Народном позоришту?

- Свака побуна унутар једне професије има смисла и мало их је којима не треба поклањати озбиљну пажњу. Ова је сигурно заслужује.

Демократија није владавина народа него владавина стручњака, а стручњаци су овде појефтинили

- Људе који мисле својом главом и саопштавају шта мисле овде врло лако прогласимо лудим. Давно је Карл Попер рекао да демократија није владавина народа него владавина стручњака, а стручњак је код нас ужасно појефтинио и зато у њега имамо врло мало поверења. Томе је допринело и одлазак правих стручњака преко границе, фабриковање лажних диплома, тако да овде свако може бити све. Од професора Мићуновића сам чула једну анегдоту о Чесима. Пита Чех другог Чеха како је могуће да нам председник буде Новотни, а овај му одговара: "У нашем уставу пише да свако може бити председник, па и Новотни". Тако и овде. У овој партократској концепцији друштва свако може и директор и министар свега и свачега. Не може једино ако није члан владајуће партије. У таквом друштву индивидуалац који мисли својом главом нема никакве шансе. Он се узалуд труди да буде најбољи у својој области, усавршава се и специјализује.

(Блиц)